

OBSAH

ŠTÚDIE

František Blanár

Sociálno-ekonomické životné podmienky denných študentov verejných vysokých škôl na Slovensku 3

Petra Kvasnová

Výučbou strojárskych predmetov na vysokej škole k rozvoju vedomostnej spoločnosti 23

INFORMÁCIE

Sylvia Krištofčáková, Rudolf Srnánek

Cena Vladimíra Predmerského za prínos v špeciálnej pedagogike 33

Noví profesori 37

Knihy do vašej knižnice 39

Sociálno-ekonomické životné podmienky denných študentov verejných vysokých škôl na Slovensku

ŠTÚDIE

Abstrakt

Cieľom príspevku je prezentácia výsledkov medzinárodného projektu EURO-STUDENT V za denných študentov na slovenských vysokých školách. Poukazuje na sociálne zázemie študentov a mapovanie študijných a pracovných aktivít v priebehu terciárneho vzdelávania. V závere sa zameriava aj na hodnotenie kvality výučby študentmi.

Abstract

The aim of this paper is to present outcomes of the international project EURO-STUDENT V for full-time students of Slovak HEIs. It refers to the social background of students and mapping study and work activities during the period of tertiary study. At the end we take a look on the evaluation of the quality of teaching from students' perspective.

Kľúčové slová

EUROSTUDENT V, denní študenti vysokej školy, sociálno-ekonomické zázemie, terciárne vzdelávanie, zdravotné problémy študentov, platená práca počas semestra, spokojnosť s kvalitou štúdia.

Keywords

EUROSTUDENT V, full-time students, socio-economic background, tertiary study, health problems of students, paid job during semester, quality of teaching.

Realizácia projektu

Projekt EUROSTUDENT V predstavuje piaty cyklus medzinárodného projektu zameraného na sociálno-ekonomické podmienky štúdia na vysokých školách. Na Slovensku bol realizovaný prostredníctvom anonymného dotazníkového zisťovania, ktoré bolo smerované na študentov 50 fakúlt verejných vysokých škôl študijných programov na úrovni ISCED 6 a 7 (I. a II. stupeň vysokoškolského štúdia). Z celkového počtu 4 080 distribuovaných dotazníkov sa vrátilo vyplnených 3 833, čo predstavovalo 94,0 % návratnosť. Na ďalšie analytické spracovanie bolo použiteľných 3 734 dotazníkov (3 051 za interných a 683 za externých študentov).

Predkladaný článok predstavuje parciálny výstup sústreďujúci sa na denných študentov slovenských vysokých škôl. Samotný projekt je realizovaný už v piatom cykle a je orientovaný na zmapovanie sociálno-ekonomických aspektov spojených so štúdiom na vysokej škole z pohľadu samotných študentov. Výsledky za Slovensko sú implementované do medzinárodnej komparatívnej štúdie, ktorá bude zverejnená v priebehu roku 2015.

Charakteristika vzorky

V celkovej vzorke 3 051 denných študentov boli študenti I. stupňa vysokoškolského štúdia zastúpení 70,4 percentami, podiel študentov II. stupňa dosiahol 23,3 percent a podiel študentov v spojenom I. a II. stupni predstavoval 6,3 percent.

Tabuľka 1 – Študenti denného štúdia podľa stupňa študovaného programu

Študijný program	Počet	Podiel (%)
Bakalársky (1. stupeň)	2 150	70,4
Magisterský alebo inžiniersky (2. stupeň)	710	23,3
Spojený 1. a 2. stupeň štúdia do jedného celku	192	6,3
Spolu	3 051	100,0

Z hľadiska študovaného odboru (podľa klasifikácie ISCED 2011) boli vo vzorke najpočetnejšie zastúpení študenti spoločenských vied, podnikania a práva (31,5 %), za ktorými nasledovali študenti zo skupiny technika, spracovateľstvo a konštruktérstvo. Zastúpenie nad desať percent v skúmanej vzorke dosiahli ešte denní študenti zo skupín odborov pedagogika, prírodné vedy/matematika/ infor-

matika a zdravotníctvo/sociálne zabezpečenie. Podrobné členenie vzorky je uvedené v tabuľke 2.

Tabuľka 2 – Širší študijný odbor respondentov podľa medzinárodnej klasifikácie ISCED 2011

Širší študijný odbor	Počet	Podiel (%)
Pedagogika	318	10,5
Humanitné vedy a umenie	288	9,5
Spoločenské vedy, podnikanie, právo	956	31,5
Prírodné vedy, matematika, informatika	314	10,4
Technika, spracovateľstvo, konštruktérstvo	609	20,1
Poľnohospodárstvo, veterinárstvo	77	2,6
Zdravotníctvo, sociálne zabezpečenie	320	10,6
Služby	150	4,9
Spolu	3 032	100,0

Najpočetnejšie zastúpení boli študenti vo vekovej kategórii do 22 rokov (59,4 %), za ktorými nasledovali respondenti vo vekovej kategórii 22 až 24,99 rokov. Toto rozdelenie je pochopiteľné vzhľadom na výrazné zastúpenie študentov prvého stupňa štúdia. Okrem toho sa do prieskumu zapojili aj starší študenti, ktorých podiel na celkovej vzorke predstavoval 6,5 %.

Tabuľka 3 – Veková štruktúra respondentov

Veková kategória	Počet	Podiel (%)
Menej ako 22 rokov	1 813	59,4
22 až 24,99 rokov	1 038	34,0
25 až 29,99 rokov	144	4,7
30 a viac rokov	56	1,8
Spolu	3 051	100,0

Väčšina študentov denného vysokoškolského štúdia absolvovala pred nástupom na vysokú školu gymnázium (57,9 %). Zvyšných 42,1 % malo absolvovanú nejakú formu stredného odborného vzdelávania. Absolventi gymnázií boli najpočetnejšie zastúpení v prípade štúdia prírodných vied, matematiky a informatiky (78,6 %), zatiaľ čo najvýraznejší podiel absolventov SOŠ bol zaznamenaný v odboroch z oblasti služieb (49,7 %).

Tabuľka 4 – Študijné zameranie na vysokej škole vo vzťahu k absolvovanej strednej škole (%)

	SOŠ/SOU	Gymnázium
Pedagogika	42,0	58,0
Humanitné vedy a umenie	45,6	54,4
Spoločenské vedy, podnikanie, právo	42,8	57,2
Prírodné vedy, matematika, informatika	21,4	78,6
Technika, spracovateľstvo, konštruktérstvo	47,8	52,2
Poľnohospodárstvo, veterinárstvo	44,0	56,0
Zdravotníctvo, sociálne zabezpečenie	42,6	57,4
Služby	49,7	50,3
Spolu	42,1	57,9

Väčšina respondentov išla študovať vysokú školu hneď po ukončení stredoškolského štúdia (87,7 %). Časové rozpätie medzi ukončením strednej školy a nástupom do školy v rozmedzí jedného až dvoch rokov deklarovalo 7,7 % respondentov, v prípade necelých troch percent prípadov (2,8 %) bola táto doba v rozmedzí dvoch až piatich rokov a iba necelé dve percentá (1,8 %) respondentov uviedli, že na vysokej škole v dennom štúdiu začali študovať až po dobe dlhšej ako päť rokov.

Tabuľka 5 – Čas medzi úspešným ukončením štúdia v strednej škole a začiatkom (prvého) štúdia na vysokej škole

	Počet	Podiel (%)
Menej ako 1 rok	2 621	87,7
1 rok až menej ako 2 roky	231	7,7
2 roky až menej ako 5 rokov	82	2,8
5 rokov alebo viac	54	1,8
Spolu	2 989	100,0

V analýze sme sa zamerali na vzťah medzi vekom respondentov a prerušením štúdia na vysokej škole. Celkovo iba necelé tri percentá (2,9 %) študentov prerušili štúdium medzi začiatkom a ukončením študijného programu, pričom vo vekovej skupine 30 a viacročných tento podiel dosiahol až 7,6 %. Tu je však potrebné vziať do úvahy okrem potencionálne dlhšej doby na možné štúdium vyplývajúcej z veku študentov aj celkovo nižšie zastúpenie tejto vekovej kategó-

rie v skúmanej vzorke, pretože absolútny počet tých, ktorí štúdium daného študijného programu prerušili bol v porovnaní s ostatnými vekovými kategóriami celkovo najnižší. V prípade prerušenia štúdia medzi absolvovaním jedného vysokoškolského štúdia a opätovným začiatkom druhého bol celkový podiel študentov, ktorí prerušili štúdium vyšší – 3,4 %. Tento typ prerušenia dosiahol najvýraznejší podiel vo vekovej skupine 25 až 29,99-ročných (14,6 %).

Tabuľka 6 – Prerušenie štúdia na VŠ vo vzťahu k veku respondentov

Vek		Prerušenie štúdia na vysokej škole			Počet študentov
		Medzi začiatkom a ukončením študijného programu	Medzi absolvovaním štúdia na VŠ a opätovným začiatkom štúdia na VŠ	Žiadne prerušenie	
Menej ako 22 rokov	Počet	23	26	1751	1800
	%	1,30	1,40	97,30	100,00
22 až 24,99 rokov	Počet	46	54	925	1025
	%	4,50	5,30	90,20	100,00
25 až 29,99 rokov	Počet	15	21	109	144
	%	10,40	14,60	75,70	100,00
30 a viac rokov	Počet	4	1	48	53
	%	7,60	1,90	90,60	100,00
Spolu	Počet	88	102	2833	3022
	%	2,90	3,40	93,80	100,00

Študenti do 22 rokov boli dominantnou skupinou v rámci všetkých skupín študijných oborov, pričom najvýraznejší podiel dosiahli v skupine technika, spracovateľstvo, konštruktérstvo (62,8 %). Študenti z vekovej kategórie tridsať a viac rokov dosiahli výraznejšie zastúpenie v skupine odborov humanitné vedy a umenie (6,9 %). V skupine poľnohospodárstvo a veterinárstvo bol ich podiel nulový.

Tabuľka 7 – Vek respondentov jednotlivých študijných odborov (%)

Širšia skupina študijných odborov	Vek			
	Menej ako 22 rokov	22 až 24,99 rokov	25 až 29,99 rokov	30 a viac rokov
Pedagogika	59,9	34,5	3,4	2,2
Humanitné vedy a umenie	55,9	30,9	6,3	6,9
Spoločenské vedy, podnikanie, právo	57,1	37,6	4,9	0,4
Prírodné vedy, matematika, informatika	59,7	34,3	4,8	1,3
Technika, spracovateľstvo, konštruktérstvo	62,8	30,6	4,6	2,0
Poľnohospodárstvo, veterinárstvo	51,9	44,2	3,9	0
Zdravotníctvo, sociálne zabezpečenie	63,2	29,3	5,0	2,5
Služby	59,7	35,6	4,0	0,7

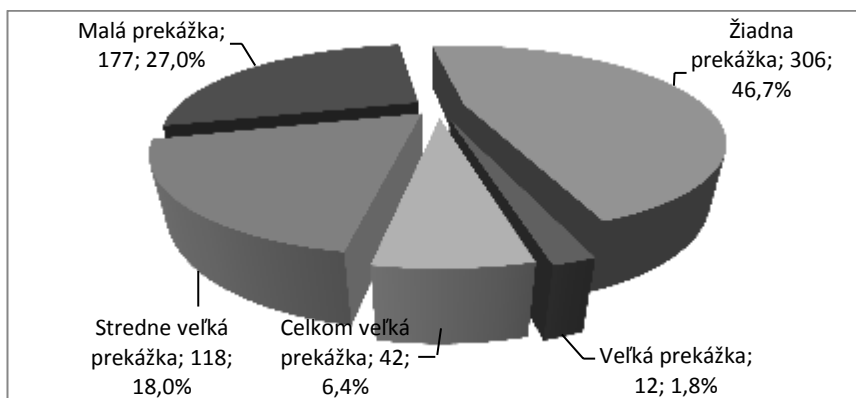
Zdravotné problémy študentov

Približne dvaja z desiatich študentov deklarovali, že majú dlhotrvajúce zdravotné problémy. Najčastejšie uvádzaným zdravotným problémom bolo zhoršenie zmyslových funkcií (zrak alebo sluch). Môžeme však predpokladať, že vo väčšine týchto prípadov ide o bežné poruchy zrakového aparátu (krátkozrakosť, ďalekozrakosť a pod.), pretože ako je zrejmé z údajov v *grafe 2*, tak pre takmer polovicu študentov trpiacich zdravotnými problémami nepredstavujú žiadnu prekážku pre ich štúdium. Výraznejšie zastúpenie v deklarovaných zdravotných problémoch mali ešte chronické ochorenia (5,5 %) a iné dlhotrvajúce zdravotné problémy (7,9 %). Podrobnosti sú uvedené v tabuľke 8.

Tabuľka 8 – Výskyt dlhotrvajúcich zdravotných problémov, funkčných a fyzických limitov

Typ hendikepu alebo ochorenia	Počet	Podiel (%)
chronické ochorenie	162	5,5
mentálne zdravotné problémy	18	0,6
zhoršenie pohybových schopností	53	1,8
zhoršenie zmyslových funkcií (zrak alebo sluch)	287	9,8
poruchy učenia	31	1,0
iné dlhotrvajúce zdravotné problémy	232	7,9
bez zdravotných problémov	2 276	77,5

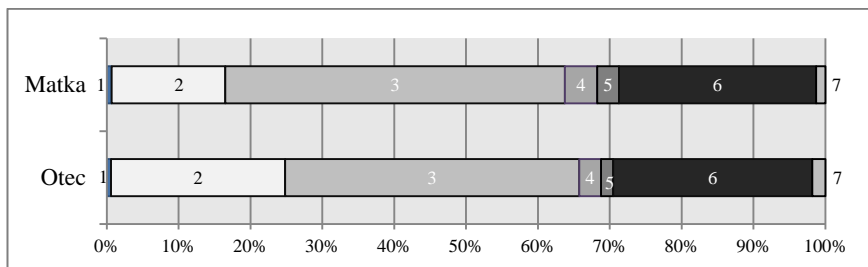
Ako sme už spomínali, pre takmer polovicu respondentov, ktorí deklarovali, že trpia dlhotrvajúcimi zdravotnými problémami, nepredstavovali tieto problémy žiadnu prekážku v štúdiu (46,7 %). Ako malú prekážku ich vnímalo 27,0 % respondentov a ako stredne veľkú prekážku 18,0 % respondentov. Zdravotné problémy ako celkom veľkú prekážku v štúdiu vnímalo 6,4 % respondentov a ako veľkú prekážku iba 1,8 % opýtaných. Môžeme teda konštatovať, že na základe subjektívneho vnímania študentov organizácia štúdia v prevažnej väčšine prípadov nepredstavuje prekážku pre ich vysokoškolské vzdelávanie. To však v žiadnom prípade neznamená, že by sa malo úplne rezignovať na sledovanie potrieb zdravotne znevýhodnených študentov pri realizácii vzdelávacieho procesu na vysokých školách.

Graf 1 – Do akej miery sú zdravotné znevýhodnenia prekážkou v štúdiu

Sociálne zázemie denných študentov

Pri zameraní sa na otázku najvyššieho dosiahnutého vzdelania rodičov bolo zistené, že v prípade denných študentov majú rodičia v najvýraznejšej miere dosiahnuté stredoškolské vzdelanie s maturitou. V prípade matiek tento typ vzdelania prevažoval o 6,3 percentuálneho bodu v porovnaní s otcami, u ktorých bolo v porovnaní s matkami výraznejšie zastúpené učňovské, resp. stredoškolské vzdelanie bez maturity. V porovnaní s matkami bol však výskyt otcov so základným, respektíve neukončeným základným vzdelaním o 0,1 percentuálneho bodu nižší. Otcovia mali v porovnaní s matkami mierne výraznejšie zastúpenie aj v skupinách s terciárnym a terciárnym vzdelaním s vedeckou hodnotnosťou. Napopak, matky mali v porovnaní s otcami výraznejšie zastúpenie vo vzdelanostných skupinách s pomaturitným kvalifikačným vzdelaním a vyšším odborným vzdelaním.

Graf 2 – Najvyššie dosiahnuté vzdelanie rodičov študentov

Legenda k grafu:

	Otec	Matka
1 – Základné alebo neukončené základné	0,6	0,7
2 – Učňovské alebo stredoškolské bez maturity	24,2	15,8
3 – Stredoškolské s maturitou	40,9	47,2
4 – Pomaturitné kvalifikačné (druhá maturita)	3	4,5
5 – Terciárne – vyššie odborné	1,7	3
6 – Terciárne – vysokoškolské	27,7	27,4
7 – Terciárne – získanie vedeckej hodnosti	1,8	1,3

Najväčšia skupina otcov denných študentov pracovala na (vyšších) riadiacich pozíciách (19,3 %), za nimi nasledovali pozície na úrovni remeselníka, resp. kvalifikovaného robotníka. V prípade matiek boli najčastejšie zastúpené pozície – technický, zdravotnícky, pedagogický a iný pomocný odborný pracovník (23,7 %), nižší administratívny pracovník (20,8 %) a prevádzkový pracovník

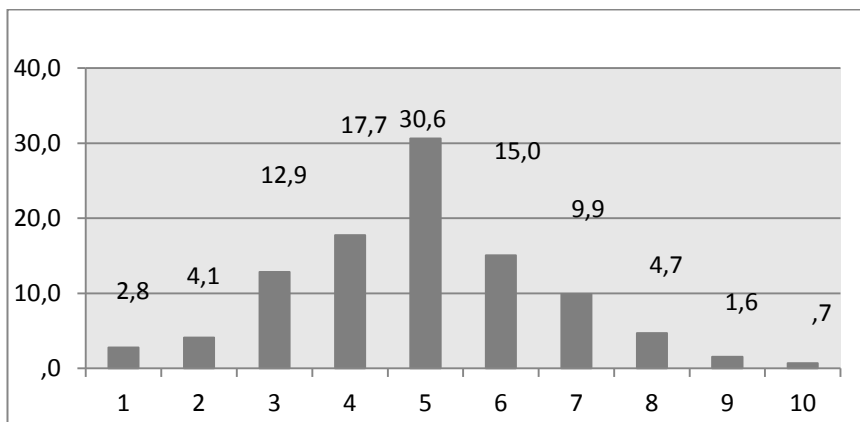
v službách alebo obchode (20,8 %). Matky denných študentov vysokej školy boli zastúpené v pracovných pozíciách na úrovni (vyšších) riadiacich pozícií iba 9,7 %. Zistené údaje potvrdili bežne prijímané predstavy o štruktúre pracovného trhu na Slovensku. Zaujímavosťou je, že zatiaľ čo iba 0,5 % otcov študentov nebolo nikdy aktívnych na trhu práce, v prípade matiek tento podiel dosiahol až 0,9 %.

Tabuľka 9 – Zamestnanecký status rodičov študentov

	Otec	Matka
Zákonodarca, vyšší štátny úradník, vedúci alebo riadiaci pracovník	19,3	9,7
Vedecký alebo odborný duševný pracovník	5,1	5,5
Technický, zdravotnícky, pedagogický a iný pomocný odborný pracovník	13,8	23,7
Nižší administratívny pracovník	4,0	20,8
Prevádzkový pracovník v službách alebo v obchode	13,5	20,8
Kvalifikovaný pracovník v poľnohospodárstve, lesníctve alebo rybárstve	5,7	2,2
Remeselník alebo kvalifikovaný robotník	19,0	5,2
Pracovník pri obsluhu strojov a zariadení	14,4	6,7
Pomocný a nekvalifikovaný pracovník	2,7	3,9
Pracovník v armáde	1,9	0,5
Nikdy nebol/a aktívny/a na trhu práce	0,5	0,9
Spolu	100,0	100,0

Študenti mali možnosť ohodnotiť spoločenské postavenie svojich rodičov na desaťstupňovej škále, kde 1 zodpovedala vysokému spoločenskému postaveniu a 10 nízkemu spoločenskému postaveniu. Najväčšia skupina študentov (30,6 %) pritom zhodnotila spoločenské postavenie strednou hodnotou škály. Podľa získaného rozloženia študenti vnímali spoločenské postavenie svojich rodičov skôr vyššie (37,5 % respondentov sa priklonilo k hodnotám 1 až 4), pričom skôr k nízkemu postaveniu sa priklonilo 31,9 % opýtaných (hodnoty 6 až 10). Vyslovene vysoké spoločenské postavenie svojich rodičov deklarovalo 2,8 % opýtaných študentov, pričom k opačnej možnosti (nízke spoločenské postavenie) sa priklonilo iba 0,7 % opýtaných.

Graf 3 – Hodnotenie spoločenského postavenia rodičov študentov

Necelá polovica študentov (46,5 %) nemala pred začiatkom prvého štúdia na vysokej škole žiadne pracovné skúsenosti. Pracovné skúsenosti trvajúce menej ako jeden rok, resp. menej ako dvadsať hodín týždenne uviedlo 37,8 % respondentov a prácu v trvaní najmenej jedného roka a najmenej na dvadsať hodín týždenne deklarovalo 15,7 % opýtaných. Podľa pohlavia boli na tom s pracovnými skúsenosťami lepšie muži, z ktorých 43,4 % nemalo žiadne pracovné skúsenosti (u žien to bolo až 48,9 %). S prácou trvajúcou menej ako rok alebo menej ako dvadsať hodín týždenne malo skúsenosť 38,2 % mužov (37,5 % žien) a dlhšie trvajúce pracovné skúsenosti uviedlo 18,5 % mužov, zatiaľ čo v prípade žien to bolo iba 13,6 %.

Tabuľka 10 – Skúsenosti študentov s platenou pracovnou aktivitou pred začiatkom (prvého štúdia na vysokej škole, v %)

	Muži	Ženy	Spolu
Pracoval/a som najmenej 1 rok a najmenej 20 hodín týždenne	18,5	13,6	15,7
Pracoval/a som menej ako 1 rok alebo menej ako 20 hodín týždenne	38,2	37,5	37,8
Nepracoval/a som	43,4	48,9	46,5

Z hľadiska skupín študijných odborov mali najmenšie pracovné skúsenosti študenti prírodných vied, matematiky a informatiky (54,1 % bez pracovných skúseností). Naopak, v skupine študijných odborov poľnohospodárstvo a veterinárstvo

nemalo žiadne pracovné skúsenosti iba 40,3 % respondentov. Podrobný prehľad deklarovaných skúseností s platenou prácou pred začiatkom štúdia na vysokej škole podľa jednotlivých skupín študijných odborov obsahuje *tabuľka 11*.

Tabuľka 11 – Platená práca pred začiatkom (prvého) štúdia na vysokej škole podľa skupín študijných odborov (%)

Skupina študijných odborov	Práca najmenej 1 rok a najmenej 20 hodín týždenne	Práca menej ako 1 rok, menej ako 20 hodín týždenne	Žiadna práca
Pedagogika	20,6	32,5	46,9
Humanitné vedy a umenie	16,5	39,3	44,2
Spoločenské vedy, podnikanie, právo	14,8	38,9	46,3
Prírodné vedy, matematika, informatika	13,1	32,8	54,1
Technika, spracovateľstvo, konštruktérstvo	15,2	42,0	42,8
Poľnohospodárstvo, veterinárstvo	19,5	40,3	40,3
Zdravotníctvo, sociálne zabezpečenie	15,1	34,6	50,3
Služby	17,3	36,7	46,0
Spolu	15,7	37,7	46,5

Spôsob bývania študentov

Väčšina študentov denného vysokoškolského štúdia bývala počas semestra na internátoch/privátoch (53,9 %). U rodičov bývalo 38,9 % opýtaných, s partnerom 7,9 % a samostatné bývanie deklarovalo 2,7 % respondentov. Prehľad podľa jednotlivých miest štúdia je v *tabuľke 12*.

Tabuľka 12 – Bývanie študentov počas semestra podľa jednotlivých miest (%)

Mesto štúdia	S rodičmi alebo inými príbuznými	S partnerom (partnerkou)/ manželom (manželkou)	So svojim(i)/ partnerovým(i) dieťaťom (deťmi)	S inou osobou/ osobami, v možnostiach neuvedenou/ neuvedenými	Sám/sama
Bratislava	34,7	8,8	0,6	52,4	7,0
Trnava	40,5	11,6	0,5	52,1	1,6
Nitra	39,5	7,9	0,5	53,5	2,6
Komárno	49,3	11,2	3,3	41,8	0,0
Trenčín	59,5	6,0	0,8	36,1	2,5
Žilina	34,5	8,5	0,8	61,1	0,3
Martin	10,3	5,3	0,0	82,9	1,5
Ružomberok	19,5	10,5	5,0	70,0	0,0
Banská Bystrica	25,4	10,0	4,2	68,3	1,0
Prešov	57,0	6,0	0,7	37,8	2,9
Košice	40,1	5,8	0,7	55,6	1,0
Spolu	38,9	7,9	1,0	53,9	2,7

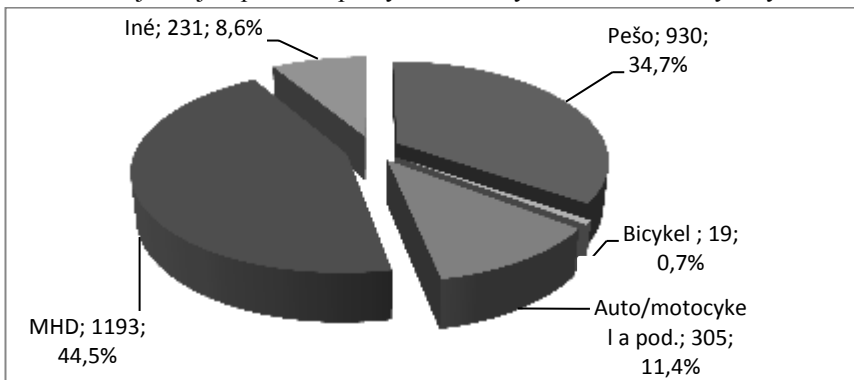
Najvyššiu mieru spokojnosti s kvalitou ubytovania deklarovali študenti bývajúci u rodičov (68,3 %), kde veľkú nespokojnosť s kvalitou ubytovania deklarovalo iba 1,6 % opýtaných. Vysokú mieru spokojnosti uvádzali aj študenti bývajúci v podnájme, prenájme, prípadne vlastnom byte alebo dome (52,0 %). V tejto skupine prejavilo veľkú nespokojnosť s kvalitou bývania iba necelé jedno percento respondentov (0,8 %). Najnižšiu mieru spokojnosti s ubytovaním deklarovali študenti ubytovaní na internátoch, kde veľkú spokojnosť uviedlo iba 18,8 % respondentov a veľká nespokojnosť bola deklarovaná u 3,7 % opýtaných. Najpočetnejšou skupinou však u bývajúcich na internáte boli tí, ktorí uviedli, že sú skôr spokojní (36,0 %). Podrobný prehľad je uvedený v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka 13 – Miera spokojnosti s ubytovaním podľa jeho typu (%)

Miera spokojnosti	Typ ubytovania		
	u rodičov/iných príbuzných	na internáte	v podnájme, prenájme alebo vlastnom byte/dome
veľmi spokojný/á	68,3	18,8	52
skôr spokojný/á	21,8	36	27,1
z polovice spokojný/á	6,6	28,4	16,8
skôr nespokojný/á	1,7	13,1	3,4
veľmi nespokojný/á	1,6	3,7	0,8
spolu	100	100	100

Spôsob dopravy na miesto výučby

Opýtaní študenti využívali počas semestra na prepravu z miesta bývania na miesto výučby najčastejšie mestskú hromadnú dopravu (44,5 %). Druhým najfrekventovanejším spôsobom bolo pešo (34,7 %), viac ako jedenásť percent respondentov (11,4 %) sa dopravovalo autom alebo motocyklom a bicykel využívalo menej než jedno percento (0,7 %) denných študentov na vysokých školách. Okrem toho 8,6 % opýtaných uviedlo iný, bližšie nešpecifikovaný spôsob prepravy.

Graf 4 – Najčastejší spôsob dopravy z miesta bývania na miesto výučby

Finančná situácia študentov

Študenti denného štúdia bývajúcí počas semestra u rodičov disponovali v priebehu semestra v priemere sumou 227,9 € na mesiac (medián 180 €). U študentov bývajúcich inde ako u rodičov dosiahla priemerná mesačná disponibilná suma hodnotu 248,9 € (medián 200,2 €). Podľa miesta štúdia bola najvyššia suma u študentov bývajúcich u rodičov zaznamenaná v Trnave (priemer 301,8 €, medián 250 €), druhá bola Bratislava (priemer 275,3 €, medián 210 €). U študentov bývajúcich inde ako u rodičov bola najvyššia priemerná disponibilná suma zaznamenaná tiež v Trnave (292,8 €), za ktorou nasledovala Bratislava (285,4 €). Mediánová hodnota v oboch prípadoch bola 250 €. Naopak, celkovo najnižšiu disponibilnú sumu uvádzali študenti košických vysokých škôl. Jednalo sa o 201 € (medián 150 €) u študentov bývajúcich u rodičov a 215,5 € (medián 190 €) u študentov bývajúcich inde ako u rodičov. Na tomto mieste je potrebné poznamenať, že ide o sumu, ktorou disponuje samotný študent, bez finančných prostriedkov, ktoré sú za výdavky spojené so štúdiom hradené priamo rodičmi/príbuznými. Podrobný prehľad je v *tabuľke 14*.

Tabuľka 14 – Celková disponibilná suma študentov jednotlivých univerzitných miest podľa spôsobu bývania (€)

Mesto štúdia	Spôsob bývania počas semestra					
	U rodičov/iných príbuzných			Inde ako u rodičov/iných príbuzných		
	Medián	Aritmetický priemer	Smerodajná odchýlka	Medián	Aritmetický priemer	Smerodajná odchýlka
Bratislava	210	275,3	214,5	250	285,4	194,8
Trnava	250	301,8	241,2	250	292,8	183,2
Nitra	180	227,8	167,1	218,8	244,4	158,2
Trenčín	200	219,8	165,5	228,2	248,2	147,8
Žilina	180	223,5	193	200	251,6	188,7
Banská Bystrica	191,5	223,5	148,8	200	234,6	166,8
Prešov	148,4	182,9	155,7	185,4	242,5	185,8
Košice	150	201	184,4	190	215,5	148,1
Spolu	180	227,9	189	200,2	248,9	173

Zaujímavým zistením bola výška mesačných výdavkov študentov, ktorej priemerný mesačný objem dosiahol u študentov bývajúcich u rodičov hodnotu 380 €

(medián 286,7 €), pričom v prípade študentov bývajúcich inde ako u rodičov/príbuzných dosiahla priemerná hodnota celkových mesačných výdavkov iba 313,6 € (medián 243,8 €). Potvrdil sa predpoklad, že najvyššie výdavky majú študenti navštevujúci vysoké školy v Bratislave (v priemere 458,4 € u bývajúcich u rodičov a 338,9 € u ostatných).

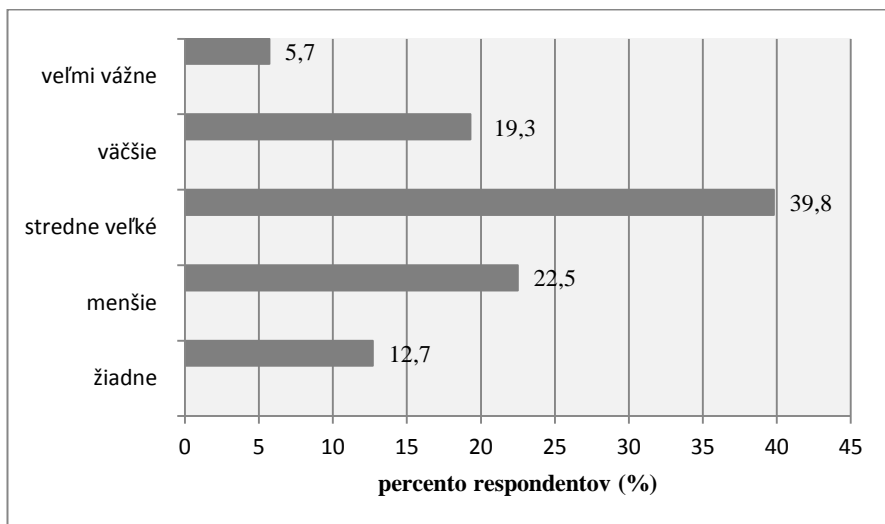
Tabuľka 15 – Celková suma výdavkov študentov jednotlivých univerzitných miest podľa spôsobu bývania (€)

Mesto štúdia	Spôsob bývania počas semestra					
	U rodičov/ iných príbuzných			Inde ako u rodičov/ iných príbuzných		
	Medián	Aritmetický priemer	Smerodajná odchýlka	Medián	Aritmetický priemer	Smerodajná odchýlka
Bratislava	366,7	458,4	333,5	273,3	338,9	234,3
Trnava	297,4	431,9	306,3	241,3	295,1	181,4
Nitra	261,3	337	293,9	249,3	300,7	297
Trenčín	273,3	361,3	278,3	263,9	323,8	222,9
Žilina	285,1	347,2	254,2	234,6	303,6	288,4
Banská Bystrica	*	*	*	243,3	316,5	265
Prešov	263,8	340	255,5	226,2	331,7	461
Košice	237,5	347,2	267,6	234,2	294,8	209,1
Spolu	286,7	380	302,5	243,8	313,6	265,2

Vysvetlivky: * - výsledky neuvedené pre veľmi nízky počet respondentov (menej ako 30)

Až takmer štyridsať percent (39,8 %) študentov hodnotilo svoje finančné problémy ako stredne veľké. Žiadne finančné problémy uviedlo 12,7 % opýtaných a menšie problémy priznalo 22,5 % študentov. S väčšími finančnými problémami zápasí 19,3 % a veľmi vážne problémy vo finančnej oblasti deklarovalo 5,7 % opýtaných.

Graf 5 – Miera samohodnotenia finančných problémov študentov

Zhruba šesťdesiat percent (59,4 %) denných študentov nemalo počas semestra platenú prácu. Príležitostnú prácu deklarovalo 22,0 % opýtaných a prácu počas celého semestra uviedlo 18,6 % respondentov, pričom podľa odborov sa práci vo väčšom rozsahu venovali študenti spoločenských vied, podnikania a práva (23,6 %). Najnižší podiel práce počas celého semestra bol zistený u študentov pedagogických odborov (14,1 %). Príležitostnú prácu najčastejšie deklarovali študenti služieb (29,5 %) a poľnohospodárstva/veterinárstva (28,6 %).

Študenti, ktorí mali počas semestra platenú prácu, jej venovali v priemere 16,9 hodín týždenne, pričom, ak mali prácu počas celého semestra tak to bolo v priemere 22,4 hodín a pri príležitostných prácach 12,2 hodín. Celkovo najviac času venovali práci študenti zo skupiny odborov zdravotníctvo a sociálne zabezpečenie (20,4 hodín; v prípade práce počas celého semestra to bolo až 26,2 hodiny na týždeň). Podrobné údaje obsahuje *tabuľka 17*.

Tabuľka 16 – Časový rozsah platenej práce počas semestra podľa skupín študijných odborov (%)

Skupina študijných odborov	Študent/ka pracoval/a		Študent/ka nepracoval/a
	počas celého semestra	príležitostne	
Pedagogika	14,1	18,3	67,6
Humanitné vedy a umenie	18,7	23	58,3
Spoločenské vedy, podnikanie, právo	23,6	23,3	53,1
Prírodné vedy, matematika, informatika	15,8	17	67,2
Technika, spracovateľstvo, konštruktérstvo	16,2	24,2	59,6
Poľnohospodárstvo, veterinárstvo	16,9	28,6	54,5
Zdravotníctvo, sociálne zabezpečenie	16,6	16,3	67,1
Služby	16,1	29,5	54,4
Spolu	18,6	22	59,4

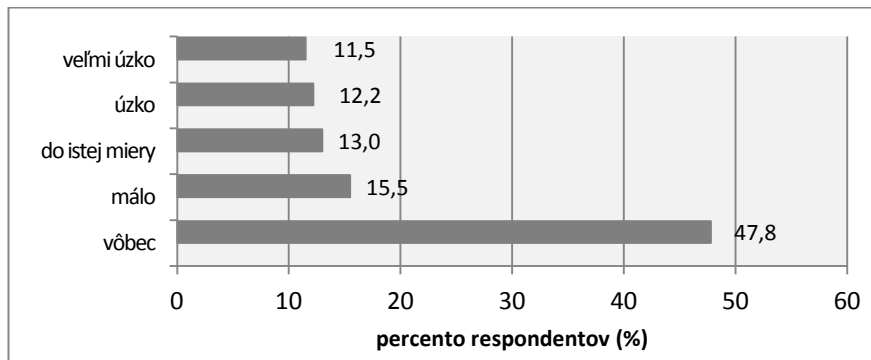
Tabuľka 17 – Počet hodín strávených platenou prácou počas bežného týždňa semestra

Skupina študijných odborov	Študent/ka pracoval/a		Spolu
	počas celého semestra	príležitostne	
Pedagogika	20,3	12,7	16,1
Humanitné vedy a umenie	18,2	10,9	14,5
Spoločenské vedy, podnikanie, právo	22,5	12,1	17,4
Prírodné vedy, matematika, informatika	20,8	11,3	16
Technika, spracovateľstvo, konštruktérstvo	24	12	17
Poľnohospodárstvo, veterinárstvo	*	*	16,6
Zdravotníctvo, sociálne zabezpečenie	26,2	13,8	20,4
Služby	*	12	16,1
Spolu	22,4	12,2	16,9

Mierne znepokojujúce je zistenie, že vykonávaná práca sa v takmer polovici prípadov (47,8 %) vôbec neprekryvala so študovaným odborom. V prípade 15,5 % prípadov deklarovali respondenti malé prekrytie, do istej miery sa pre-

krývala v 13,0 % prípadov. Úzke prepojenie uviedlo 12,2 % opýtaných a veľmi úzke prepojenie iba 11,5 % denných študentov zapojených do prieskumu.

Graf 6 – Miera prekrytia oblasti práce a štúdia

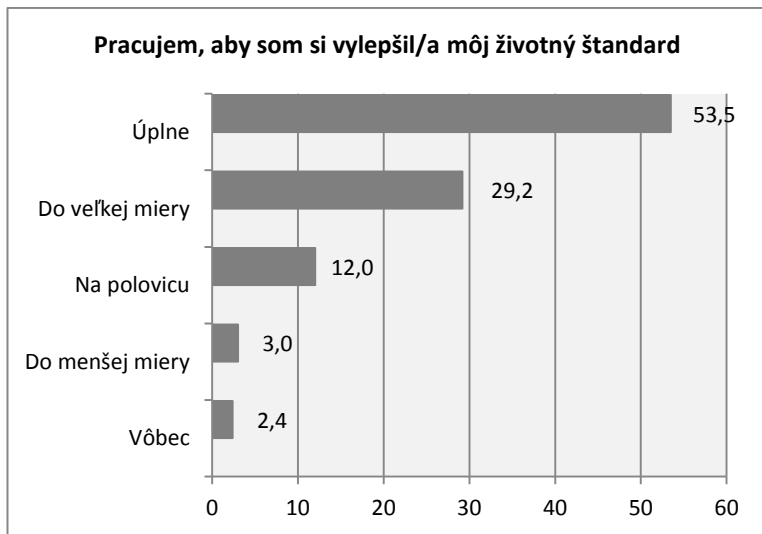
Podľa študovaného odboru bola prekvapivo najnižšia miera prekryvania odboru štúdia a práce zaznamenaná pri študentoch zo skupiny odborov služby (87,0 %; veľmi úzko alebo úzko iba 8,7 %). Naopak, najvyššia miera bola zistená u študentov humanitných vied a umenia (30,5 %). U študentov odborov zo skupiny technika, spracovateľstvo a konštruktérstvo sa práca (veľmi) úzko prekryvala so študovaným odborom zhruba v štvrtine prípadov (25,4 %).

Tabuľka 18 – Miera prekrytia oblasti práce a štúdia vo vzťahu k študijnému zameraniu (%)

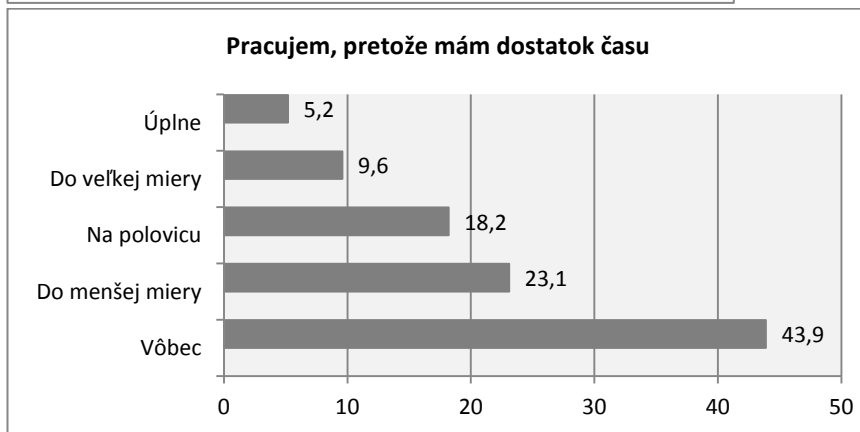
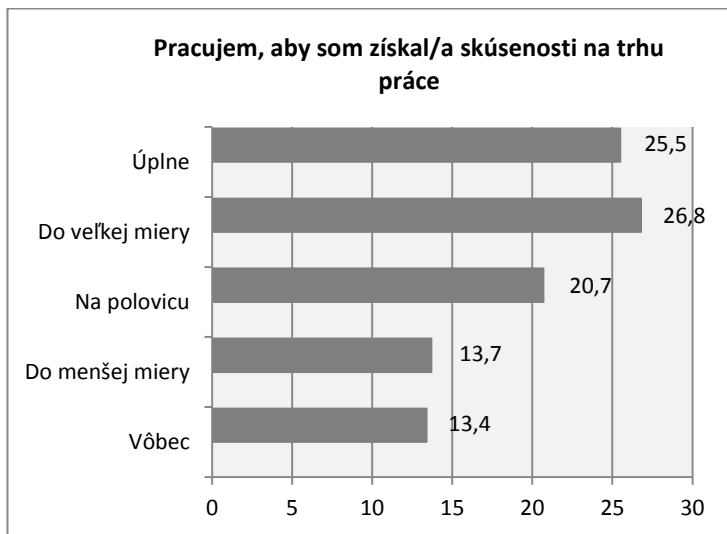
Skupina študijných odborov	Veľmi úzko alebo úzko	Do istej miery	Málo alebo vôbec
Pedagogika	22,8	12,9	64,4
Humanitné vedy a umenie	30,5	18,6	50,8
Spoločenské vedy, podnikanie, právo	24,9	12,1	62,9
Prírodné vedy, matematika, informatika	20,6	13,7	65,7
Technika, spracovateľstvo, konštruktérstvo	25,4	16,8	57,8
Poľnohospodárstvo, veterinárstvo	17,6	8,8	73,5
Zdravotníctvo, sociálne zabezpečenie	22,1	4,8	73,1
Služby	8,7	4,3	87,0
Spolu	23,7	12,7	63,6

Dominujúcim motivačným faktorom pôsobiacim na prácu študentov počas štúdia bola primárne snaha o zlepšenie ich životného štandardu. S týmto motivačným faktorom vyjadrilo úplný súhlas až 53,5 % opýtaných. Absolútny nesúhlas s touto možnosťou vyjadrilo iba 2,4 % študentov zapojených do prieskumu. Výrazný vplyv ako motivačný charakter mala aj snaha o získanie pracovných skúseností na trhu práce, kde s touto možnosťou vyjadrila súhlas viac ako štvrtina respondentov (25,5 %) a do veľkej miery súhlasilo 26,8 % opýtaných. Absolútne sa s touto možnosťou nestotožňovalo 13,4 % respondentov. Opačná situácia bola zistená v prípade dostatku času ako motivačného faktoru pre prácu. S touto možnosťou sa úplne stotožnilo iba 5,2 % opýtaných, pričom až 43,9 % respondentov vyjadrilo absolútny nesúhlas s touto možnosťou. Na základe zisteného môžeme teda konštatovať, že práca počas semestra je u študentov denného vysokoškolského štúdia motivovaná primárne snahou o zlepšenie životného štandardu a v určitej miere aj do budúcnosti praktickým nadobudnutím pracovných skúseností.

Graf 7 – Motivačné faktory pôsobiace na prácu počas štúdia

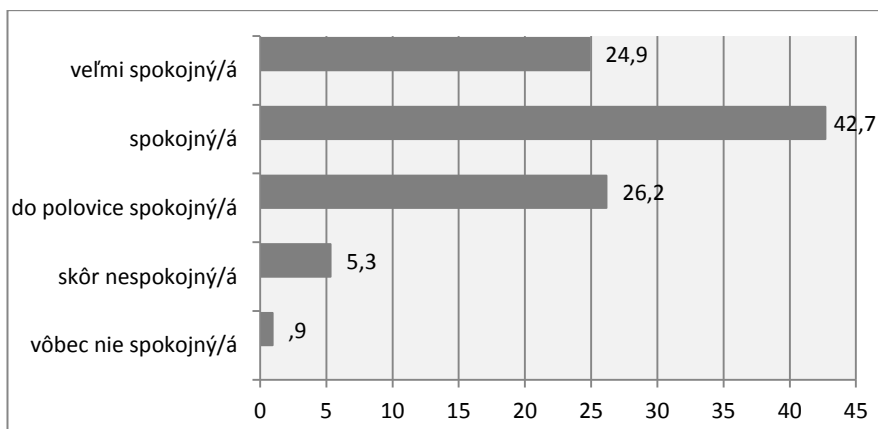
Pokračovanie - Grafu 7

Spokojnosť študentov s jednotlivými aspektmi kvality vzdelávania na vysokej škole a prípadné plány pokračovať v ďalšom štúdiu

Študenti denného štúdia v rozhodujúcej miere vyjadrili spokojnosť s kvalitou výučby (pedagogické a odborné schopnosti učiteľov). Veľkú spokojnosť pritom deklarovalo 24,9 % opýtaných a spokojnosť 42,7 %. Polovičná spokojnosť bola zaznamenaná u 26,2 % respondentov. K možnosti skôr nespokojný/á sa priklonilo 5,3 % opýtaných a absolútnu nespokojnosť vyjadrilo necelé percento (0,9 %) respondentov.

Graf 8 – Miera spokojnosti s kvalitou výučby (pedagogické a odborné schopnosti učiteľov)

Literatúra

FUSEKOVÁ, M., BLANÁR, F.: Sociálne a ekonomické podmienky života študentov denného štúdia verejných VŠ na Slovensku (analytická štúdia).

Mgr. František Blanár
Centrum vedecko-technických informácií SR
frantisek.blanar@cvtisr.sk

Výučbou strojárskych predmetov na vysokej škole k rozvoju vedomostnej spoločnosti

Abstrakt

V priebehu minulého roka sa na Slovensku rozbehol projekt Európskej únie Vysoké školy ako motory rozvoja vedomostnej spoločnosti. Cieľom je zapojiť študentov a overiť si ich získané vedomosti v praxi, ale aj zlepšiť informovanosť univerzít o každodenných potrebách reálnej praxe. Aj Univerzita Mateja Bela sa zapojila do uvedeného projektu so snahou inovácie učebných osnov a vytvárania podmienok na získanie pracovných skúseností a návykov študentov už počas štúdia.

Kľúčové slová

Štúdium na vysokej škole, technické predmety, prepojenie s praxou.

Abstract

In the last year, Slovakia launched the European project "Universities as engines of development of a knowledge society". The aim is to engage students and verify their acquired knowledge into practice, but also raise awareness of the daily needs of universities actual practice. Even Matej Bel University was involved in the project in an effort curriculum innovation and creating the conditions for obtaining work experience and habits of students during their studies.

Key words:

University studies, technical articles, links with practice.

Úvod

Úroveň vysokého školstva odráža vyspelosť krajiny a je dôležitým predpokladom fungovania a rastu ekonomiky. V dnešnom svete, ktorému vládne technologický pokrok, dokážu v konkurencii obstáť hlavne tie štáty, ktoré disponujú kvalitnými technickými odborníkmi. Slovenské univerzity sa však už roky umiestňujú veľmi ďaleko za päťstovkou najúspešnejších škôl na svete. Veľmi dôležitým faktorom zaostávania mnohých univerzít je prílišné zameranie sa na teoretické štúdium a nedostatok praxe. Naštartovať spoluprácu medzi vysokými školami a podnikmi si dal za úlohu projekt *Vysoké školy ako motory rozvoja vedomostnej spoločnosti*, ktorý s finančnou podporou Európskej únie a v súčinnosti s ministerstvom školstva v roku 2013 rozbehlo Centrum vedecko-technických informácií.

1. Zapojenie Univerzity Mateja Bela do projektu Európskej únie

Do projektu *Vysoké školy ako motory rozvoja vedomostnej spoločnosti* sa zapojila aj Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, ktorej cieľom je, podľa rektorky D.r.h.c. prof. PhDr. Beaty Kosovej, CSc., klásť čoraz väčší dôraz na spoluprácu univerzity s praxou, a to nielen v oblasti inovácie učebných osnov, ale tiež v oblasti vytvárania podmienok na získanie pracovných skúseností a návykov už počas štúdia. Okrem zvýšenej pripravenosti študentov, by mal projekt viesť aj k lepšej informovanosti univerzít o každodenných potrebách reálnej praxe.

Katedra techniky a technológií Fakulty prírodných vied, Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici už dlhodobo vytvára možnosť na vykonávanie odbornej praxe prevádzkovej v podnikoch, ako aj pedagogickej priebežnej a súvislej praxe v školách a školských zariadeniach v súlade s profiláciou študijných programov. Študenti počas štúdia v študijných programoch *Učiteľstvo praktickej prípravy* a *Učiteľstvo techniky v kombinácii predmetov* absolvujú okrem skupiny predmetov pedagogického a psychologického zamerania aj predmety zamerané na odborno-profesijný kontext odboru so zameraním na profilové vedomosti a zručnosti z príslušnej odbornej oblasti. Výber z povinne voliteľných predmetov umožňuje študentom aktuálne reagovať na ich vlastné potreby a záujmy. Okrem iných predmetov študentom ponúka aj technické predmety zamerané na strojárské technológie a materiály, špeciálne technológie, dejiny techniky, ako aj vplyv techniky na životné prostredie.

2. Odborné predmety zamerané na strojárstvo

Popularita štúdia technických predmetov a odborov v ostatných rokoch klesá, čoho dôvodom môže byť skostnatenosť študijných programov, ktoré nedostatočne reagujú na potreby trhu. V niektorých prípadoch sa školy v snahe o zvýšenie popularity uberajú zlým smerom – vo výučbe prevládajú netechnické predmety (niekedy aj na úkor technických) a podľa zamestnávateľov už dnešní absolventi vykazujú nevyhovujúce odborné znalosti.

Hlavne preto sa Katedra techniky a technológií Fakulty prírodných vied Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici rozhodla navrhnúť také študijné programy, ktoré zvýšia kvalitu výučby napríklad zapájaním skúsených odborníkov z praxe a naopak, zoznámením študentov s praxou v podnikoch a školských zariadeniach formou stáží. Zároveň by samotná vysoká škola mala spoločne so štátnou pomocou nájsť a uplatniť vhodné marketingové nástroje a zvýšiť o sebe popularitu najmä v stredných školách. Veľa žiakov stredných škôl si ani nedokáže predstaviť náplň štúdia a možnosti uplatnenia. Technicky zamerané predmety a odbory vnímajú ako užitočné a perspektívne, ale sú podľa nich časovo náročné a vyžadujú vrodené schopnosti, ktoré sa nedajú naučiť. Náročnosť odborov v nich vzbudzuje obavy. Majú strach, že by štúdium nezvládli, pretože im chýba vysvetlenie a povzbudenie. Preto je potrebné, aby technické predmety boli vyučované názorne a nielen teoreticky a aby učitelia boli schopní ponúknuť atraktívnu formou, použitím audiovizuálnej techniky vrátane 3D prezentácií a simulácií do výučby, dostatočné informácie o konkrétnom odbore a predmete. Katedra techniky a technológií do svojich novonavrhovaných študijných programov *Učiteľstvo praktickej prípravy* a *Učiteľstvo techniky v kombinácii predmetov* ponúka nasledovné odborné predmety zamerané na strojárstvo:

Vybrané kapitoly z materiálov a technológií – kovy, nekovy

Po úspešnom ukončení predmetu *vybrané kapitoly z materiálov a technológií – kovy, nekovy* je študent schopný:

- ▶ definovať základné väzby medzi atómami a kryštálové štruktúry,
- ▶ vysvetliť význam rovnovážneho binárneho diagramu Fe-Fe₃C a vie vyznačiť jeho základné fázy a štruktúrne zložky,
- ▶ vysvetliť a načrtnúť princípy výroby technického železa, ocele, liatiny a neželezných kovov,

- ▶ uviesť príklady tepelného spracovania materiálov,
- ▶ vysvetliť štruktúru polymérov a kompozitov,
- ▶ poznať a charakterizovať princípy deštruktívnych a nedeštruktívnych skúšok materiálov a merania tvrdosti materiálov,
- ▶ poznať a vedieť praktické uplatnenie základných technológií zvarovania, zlievania, obrábania a tvárnenia.

Nekonvenčné technológie

Okrem klasických metód spracovania materiálov sa v súčasnosti dostávajú do popredia špeciálne technológie ich spracovania, a preto sa do študijného programu zaradil aj predmet *nekonvenčné technológie*. Predmet *nekonvenčné technológie* študentov uvedie do problematiky špeciálnych metód obrábania, tvárnenia, zlievania a zvarovania, ktoré v ostatných rokoch v niektorých prípadoch nahrádzajú klasické spôsoby technologického spracovania materiálov. Po úspešnom ukončení uvedeného predmetu je študent schopný:

- ▶ opísať nekonvenčné technológie spracovania materiálov,
- ▶ vysvetliť a načrtnúť princípy technológií zvarovania elektrónovým, laserovým a plazmovým lúčom, explóziou, ultrazvukom a trením,
- ▶ vysvetliť a načrtnúť princípy špeciálnych spôsobov výroby zlievarenských foriem,
- ▶ uviesť príklady špeciálnych metód obrábania chemickými, elektrochemickými a elektroerozívnymi metódami,
- ▶ vysvetliť a načrtnúť princípy špeciálnych metód tvárnenia vibračnou metódou a explóziou,
- ▶ poznať a charakterizovať elektrohydraulické tvárnenie a tvárnenie magnetickými pulzmi.

Dejiny techniky

Neoddeliteľnou súčasťou študijného programu a rovnako problematiky strojárskych technológií a materiálov je aj história vývinu techniky. Po úspešnom ukončení predmetu *dejiny techniky* je študent schopný:

- ▶ poznať rozdelenie a systematizáciu dejín techniky od praveku až po súčasnosť,

- ▶ definovať začiatky techniky v praveku a poznať členenie doby kamennej,
- ▶ vysvetliť pokroky techniky v staroveku – doba medená, bronzová, železná, kováčstvo, sklárstvo, technika dopravy, poľnohospodárska technika, vznik písma,
- ▶ poznať najvýznamnejšie vynálezy a diela staroveku,
- ▶ definovať vedu a techniku v stredoveku – obdobie feudalizmu,
- ▶ vymenovať významné objavy a vynálezy v epoche vedecko-technickej revolúcie v 16. a 17. storočí,
- ▶ vysvetliť a uviesť príklady využitia prvého parného stroja a uviesť významné objavy 18. storočia,
- ▶ vysvetliť počiatky elektriny a turbín, vývoj bicykla a ďalší vývoj pohonov,
- ▶ vysvetliť vývoj metalurgie a spracovania kovov,
- ▶ poznať históriu a vývoj obrábania materiálov, históriu poľnohospodárskej techniky, meracej techniky, textilnej technológie,
- ▶ vymenovať objavy a vynálezy 19. a 20. storočia.

Technika a životné prostredie

Keďže každá činnosť človeka nejakým spôsobom vplýva na životné prostredie aj predmet *technika a životné prostredie* je v procese štúdia na Katedre techniky a technológií Fakulty prírodných vied Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici neoddeliteľnou súčasťou. Študent je po úspešnom ukončení predmetu schopný:

- ▶ definovať globálne problémy životného prostredia,
- ▶ vysvetliť vývoj, úlohy a vplyv techniky na náš život,
- ▶ vymenovať prírodné zdroje a možnosti ich využitia,
- ▶ uviesť využiteľnosť slnečnej, veternej, vodnej, geotermálnej a jadrovej energie,
- ▶ vysvetliť vplyv energetiky na životné prostredie,
- ▶ vymenovať ekonomické, právne a spoločenské aspekty životného prostredia.

3. Možnosti uplatnenia absolventov

Predmety *vybrané kapitoly z materiálov a technológií – kovy, nekovy, nekonvenčné technológie, dejiny techniky, technika a životné prostredie* budú súčasťou

výučby v dvoch novonavrhovaných študijných programoch realizovaných na Katedre techniky a technológií Fakulty prírodných vied Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, a to:

- ▶ Učiteľstvo praktickej prípravy (Bc.),
- ▶ Učiteľstvo techniky v kombinácii predmetov (Bc., Mgr).

Po získaní teoretických vedomostí, praktických schopností a zručností a doplňujúcich schopností v študijnom programe Učiteľstvo praktickej prípravy budú absolventi schopní vyučovať tie profesijné predmety, ktoré sú poväčšine zamerané na osvojovanie praktických zručností, návykov a remeselných prvkov žiakmi v príslušnom profesijnom učebnom a študijnom odbore. Absolvent bude pripravený organizovať, plánovať a odborne viesť praktické vyučovanie na SOŠ prostredníctvom predmetu *odborný výcvik* alebo *prax*. Pretože absolvent musí mať ukončené úplné stredoškolské odborné vzdelanie s výučným listom, bude schopný integrovať teoretickú výučbu s praktickou, resp. bude schopný teoreticky zdôvodňovať praktické skúsenosti žiakov. Absolvent bude schopný zabezpečovať administratívno-technické činnosti súvisiace s praktickým vyučovaním v odbornom vzdelávaní a dokáže vykonávať aktivity súvisiace s mimoškolskou záujmovou činnosťou mládeže v príslušnom profesijnom odbore.

Absolvent novonavrhovaného študijného programu *Učiteľstvo praktickej prípravy* (Bc.) môže vykonávať profesiu:

- ▶ majstra odbornej výchovy a vyučovať v ďalších praktických profesijných predmetoch v SOŠ,
- ▶ administratívno-technického pracovníka pre zabezpečovanie praktického vyučovania v odbornom vzdelávaní,
- ▶ inštruktora predmetnej odbornej oblasti v mimoškolskej oblasti s mládežou.

Okrem novonavrhovaného študijného programu *Učiteľstvo praktickej prípravy* bude Katedra techniky a technológií Fakulty prírodných vied Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici ponúkať aj novonavrhovaný študijný program *Učiteľstvo techniky v kombinácii predmetov*. Podľa odporúčaného študijného plánu študenti počas prvých troch rokov štúdia absolvujú okrem skupiny predmetov pedagogického a psychologického zamerania aj predmety zamerané na základné problémy techniky spolu s technickými praktikami. Výber z povinne voliteľných predmetov umožňuje študentom aktuálne reagovať na ich vlastné potreby a záujmy.

Skladba a obsah jednotlivých predmetov v odporúčanom študijnom pláne boli navrhované v súlade s obsahom Štátneho vzdelávacieho programu pre ISCED 2 – nižšie stredné vzdelávanie pre oblasť Človek a svet práce a v plnej miere akceptuje aj vzdelávaci a obsahový štandard predmetu *technika*.

Absolvovaním študijného programu *Učiteľstvo techniky v kombinácii predmetov*, je absolvent pripravený úspešne pokračovať v štúdiu tohto odboru na 2. stupni vysokoškolského vzdelávania. Je zorientovaný v odbore svojej predmetovej špecializácie, v jeho výstavbe, má výhľad do širších súvislostí výchovy a vzdelávania a osvojenú informačnú a počítačovú gramotnosť. Absolvent v rámci daného štúdia nadobudne z jednotlivých predmetov, ktoré tvoria odporúčaný študijný plán, základné vedomosti, zručnosti a návyky v predmetovej špecializácii.

Absolvent študijného programu *Učiteľstvo techniky v kombinácii predmetov* (Bc.) môže mať uplatnenie ako:

- ▶ asistent učiteľa techniky,
- ▶ lektor v oblasti voľnočasových aktivít detí a mládeže v školských kluboch,
- ▶ lektor v oblasti voľnočasových aktivít detí a mládeže v strediskách voľného času,
- ▶ lektor v oblasti voľnočasových aktivít detí a mládeže v ďalších vzdelávacích inštitúciách.

Absolvent bakalárskeho štúdia má zároveň všetky predpoklady pre štúdium v magisterskom stupni vysokej školy a je pripravený získať úplnú učiteľskú spôsobilosť. Absolvent druhého stupňa vysokoškolského štúdia študijného programu *Učiteľstvo techniky v kombinácii predmetov* je spôsobilý byť učiteľom predmetu *technika* v nižšom strednom vzdelávaní. Ovláda základný obsah disciplín svojej špecializácie, princípy jeho štruktúry, je oboznámený s metodológiou produkcie obsahu odboru a jeho širšími kultúrnymi a sociálnymi súvislosťami. S týmto obsahom dokáže narábať ako s produktom ľudskej (vedeckej) činnosti, a v tomto kontexte ho dokáže projektovať pre didaktické zábery a účely. Okrem zvládnutia učiteľskej spôsobilosti (projektovania, realizácie a reflexiu výučby v triede) je schopný participovať na vývoji metodických materiálov pre výučbu. Má taktiež primerané poznatky z metód výskumu a vývoja v didaktike svojich odborov.

Absolvent novonavrhovaného študijného programu *Učiteľstvo techniky v kombinácii predmetov* (Mgr.) môže vykonávať profesiu:

- ▶ učiteľ predmetu *technika* v nižšom strednom vzdelávaní,
- ▶ je pripravený na vedenie technických záujmových útvarov v základných a stredných školách,
- ▶ je pripravený na vedenie technických záujmových útvarov v školských strediskách záujmovej činnosti,
- ▶ je pripravený na prácu s mládežou v centrách voľného času,
- ▶ je pripravený na prácu s mládežou v rôznych záujmových združeníach a výchovno-vzdelávacích zariadeniach, ktoré sa orientujú na celoživotné vzdelávanie (napr. akadémia vzdelávania) a na metodickú prácu v metodicko-pedagogických centrách (MPC).

Študijný program vychádza z kvalitného technického vzdelávania orientovaného najmä na základné technické disciplíny, teoretické a praktické vedomosti zo základov mechaniky, technického kreslenia, matematiky, fyziky, informatiky a iných technických odborných predmetov. Okrem zvládnutia základných technických disciplín sa aj na základe projektu *Vysoké školy ako motory rozvoja vedomostnej spoločnosti* zameriava na potrebu dostatočnej orientácie na špecializované pracoviská (dielne) zamerané na oblasť praktickej aplikácie naučených zručností (ručné a strojové spracovanie dreva, kovov a plastov). Z hľadiska praxe študentov v reálnych podmienkach študijný program počíta so spolupracou špecializovaných pracovísk zameraných na oblasť strojového spracovania materiálov (Železiarne Podbrezová, DOKA a STEFE). Rovnako témy záverečných prác a ročníkových projektov sa koncipujú tak, aby študent mohol empirickú časť riešiť vo vybranej organizácii (podnik, inštitúcia, škola), a tak začať už počas štúdia úzku spoluprácu s praxou.

Záver

Zhrnuté – jedným z nedostatkov vysokých škôl je nedostatočná praktická príprava študentov vysokých škôl na prax. Práve táto príprava a rozvoj praktických skúseností, získanie pracovných návykov a pracovných kontaktov by umožnila študentom, resp. absolventom získať na trhu práce konkurenčnú výhodu, a tým zvýšiť svoje možnosti k nasmerovaniu svojej kariéry do oblastí, ktoré ich zaujímajú vo vyštudovanom odbore. Spolupráca s praxou by sa mala rozvíjať na zmluvnom, alebo nezmluvnom základe, často s využitím osobných kontaktov,

napríklad prostredníctvom absolventov už len tým, aby študenti mali možnosť vypracovať praktické časti záverečných prác v praxi, ísť na exkurziu, aby mohli absolvovať povinnú odbornú prax, alebo inú formu stáže v praxi. Najlepšia spolupráca je vždy s takými firmami, ktoré chápu potrebu praktickej prípravy vysokoškolských študentov pre svoju vlastnú budúcu perspektívu, alebo pre perspektívu rozvoja celého odvetvia spoločenskej a hospodárskej praxe a práve preto ju nepovažujú za záťaž. Práve prax je nositeľom nových technológií a je zdrojom množstva informácií pre učiteľov odborných predmetov.

Druhý nedostatok, ktorý ohrozuje vysoké školy orientované na technicky zamerané predmety je ich nedostatočná popularita a propagácia. Preto je nutné ukázať (formou rôznych prednášok a súťaží), že technicky zamerané predmety a odbory sú zaujímavé, zvýšiť o nich informovanosť medzi potenciálnymi záujemcami o štúdium, ako aj medzi rodičmi a pedagógmi (pomocou virtuálneho informačného systému). Napríklad pre žiakov stredných škôl je „strojarina“ buď úplne neznámy odbor, čo je spôsobené práve nedostatkom informácií o možnostiach budúceho uplatnenia, alebo ju berú ako špinavú prácu, pretože reálne nevedia čo by v praxi robili. Je potrebné Univerzitu Mateja Bela v Banskej Bystrici medzi stredoškólákmi zviditeľniť, zatriktívniť jej imidž voči verejnosti a ukázať tápaúcim stredoškólákom, že štúdium techniky na Katedre techniky a technológií nie sú len nudné čísla, suchá teória a stresy pri skúške z matematiky a fyziky. Je zároveň potrebné ukázať, že bez našich absolventov sa nepohne ani vzdelanie v základných a stredných školách, kde, bohužiaľ, v súčasnosti žiaci nemajú dostatočnú motiváciu k štúdiu.

Literatúra

KVASNOVÁ, P. 2014. Informačné listy predmetov.

SP_1_Bc._Ucitelstvo_practickej_pripavy, Banská Bystrica: UMB FPV KTT, s. 38-50.

STEBILA, J. – ĎURIŠ, M. – NOVÁK, D. 2014. Formulár k žiadosti o vyjadrenie o spôsobilosti vysokej školy uskutočňovať študijný program oprávňujúci udeliť jeho absolventom akademický titul. SP_1_Bc._Ucitelstvo_practickej_pripavy, Banská Bystrica: UMB FPV KTT, s. 23.

STEBILA, J. – ĎURIŠ, M. – NOVÁK, D. 2014. Formulár k žiadosti o vyjadrenie o spôsobilosti vysokej školy uskutočňovať študijný program oprávňujúci udeliť jeho absolven-

tom akademický titul. SP_1_Bc._Ucitelstvo_techiky, Banská Bystrica: UMB FPV KTT, s. 22.

STEBILA, J. – ĎURIŠ, M. – NOVÁK, D. 2014. Formulár k žiadosti o vyjadrenie o spôsobilosti vysokej školy uskutočňovať študijný program oprávňujúci udeliť jeho absolventom akademický titul. SP_1_Mgr._Ucitelstvo_techiky, Banská Bystrica: UMB FPV KTT, s. 22.

PALGUTOVÁ, M. 2014. Rozhovor s rektorkou Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici Dr.h.c. prof. PhDr. Beátou Kosovou, CSc. [online]. Dostupné na internete: <http://www.vysokoskolacidopraxe.sk/rozhovor-s-rektorkou-univerzity-mateja-bela-v-banskej-bystrici-drhc-prof-phdr-beatou-kosovou-csc/> [cit. 2014-06-05].

Ing. Petra KVASNOVÁ, PhD.
Fakulta prírodných vied
Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici
e-mail: Petra.Kvasnova@umb.sk

Cena Vladimíra Predmerského za prínos v špeciálnej pedagogike

20. novembra 2014 sa v aule Pedagogickej fakulty UK (PdF UK) v Bratislave odohrala významná udalosť v rámci špeciálnej pedagogiky – prvýkrát bola udeľená Cena Vladimíra Predmerského. Udeľovanie tejto ceny schválilo vedenie PdF UK. Cena sa bude udeľovať každoročne významným slovenským, ako aj zahraničným osobnostiam za ich celoživotný pedagogický, spoločenský a organizačný prínos v špeciálnej pedagogike.

Prvým laureátom tejto ceny sa stal PaedDr. *Ondrej Matuška*, CSc., ktorý sa svojou celoživotnou pedagogickou činnosťou natrvalo zapísal medzi významné osobnosti špeciálnej pedagogiky na Slovensku.

Cenu V. Predmerského odovzdala dekanica Pedagogickej fakulty UK v Bratislave prof. PaedDr. Alica Vančová, CSc. do rúk doc. PhDr. Emy Kollárovej, CSc. Tá ju prebrala v zastúpení PaedDr. Ondreja Matušku, CSc., ktorý sa pre chorobu nemohol osobne zúčastniť slávnostného aktu. Odovzdávanie ceny sa udialo počas medzinárodnej konferencie *Inovácia v teórii a praxi výchovnej a komplexnej rehabilitácie osôb so zdravotným postihom*. Na udeľovaní ceny boli prítomní účastníci konferencie, študenti a pedagógovia PdF UK, ako aj pozvaní hostia. Medzi pozvanými boli rodinní príslušníci V. Predmerského: Syn Mgr. Art. Vladimír Predmerský ml., dcéra MUDr. Nadežda Blahutová, rod. Predmerská, vnuk Mgr. Art. Ivan Predmerský, Ing. Blahomil Predmerský s manželkou doc. Mgr. Art. Annou Predmerskou. Pozvaní boli aj PhDr. Jozef Baláž, doc. Ing. Rudolf Srnánek, CSc., prof. PhDr. Ladislav Požár, CSc., doc. PhDr. Anna Borešová, doc. PhDr. Ema Kollárová, CSc. a mnohí ďalší. Úvodný prejav mala dekanica Pedagogickej fakulty UK, prof. PaedDr. A. Vančová, CSc. Nasledoval príspevok PhDr. Baláža, ktorý prítomným pripomenul tvorivý život V. Predmerského, pričom sa zameril na jeho obrovský odborný prínos do špeciálnej pedagogiky. Syn Vladimír Predmerský si zaspomínal na otca a na život strávený v kruhu rodiny. Potom vedúca katedry špeciálnej pedagogiky doc. PaedDr. Terézia Harčariková, PhD. predstavila prvého laureáta Ceny Vladimíra Predmerského PaedDr. Ondreja Matušku, PhD. Celú slávnosť oživil spev v podaní študentiek PdF. Stretnutie bývalých kolegov V. Predmerského s terajšími pedagógmi katedry sa nieslo v duchu kolegiality a prispievalo k príjemnej atmosfére celého dňa.

Kto bol Vladimír Predmerský? Je stále veľa tých, ktorí to nevedia, alebo poznajú iba jeho meno.

Bol to človek s veľkým srdcom, ktorý zasvätil svoj život starostlivosti o postihnuté deti. Bol učiteľom a spoluzakladateľom špeciálnej a liečebnej pedagogiky na Slovensku, priekopníkom organizovanej starostlivosti o defektnú mládež. Bol jedným zo základných pilierov špeciálnej pedagogiky na Slovensku a v bývalom Československu, vďaka ktorému sa špeciálna pedagogika dostala u nás na úroveň vedeckej disciplíny.

Narodil sa 19. februára 1902 v Lubine, kde absolvoval ľudovú školu. Pokračoval

v štúdiu na preparandiu v Marmarošskej Sihoti a na Štátnom učiteľskom ústave v Modre. Po maturite v roku 1921 pôsobil ako učiteľ a správca na dedinských školách v okolí Trenčína a Nového Mesta n. Váhom. Postupne získal kvalifikáciu pre všetky typy špeciálnych škôl a v roku 1936 aj spôsobilosť vyučovať v meštianskych školách. V roku 1959 získal vysokoškolskú kvalifikáciu promovaneho pedagóga pre 9. – 11. postupný ročník všeobecnovzdelávacích škôl a pre odborné školy. V roku 1968 mu Vedecká rada Filozofickej fakulty (FF) UK udelila vedeckú hodnosť kandidát pedagogických vied a v r. 1971 bol menovaný za prvého docenta pre špeciálnu pedagogiku na Slovensku. V tom istom roku získal aj doktorát z filozofie.

pedagogiku na Slovensku. V tom istom roku získal aj doktorát z filozofie.

Popri svojich učiteľských a výchovných aktivitách rozvinul aj rozsiahle organizačné úsilie zamerané na podporu starostlivosti o zdravotne a mentálne postihnutú mládež. Napríklad v roku 1930 sa stal prvým učiteľom novozriadenej pomocnej triedy pri Štátnej ľudovej škole v Trenčíne. O dva roky neskôr sa stal ústredným tajomníkom Zemského spolku pre starostlivosť o slabomyseľných na Slovensku, ktorý v roku 1934 vykonal súpis debilných detí na Slovensku. V roku 1940 sa stal riaditeľom nového Ústavu pre duševne vadné deti v Trenčíne, ktorý sa podarilo vybudovať aj vďaka celonárodnej zbierke. V. Predmerský bol hlavným organizátorom stavby tohto ústavu, ktorý od roku 2002 nesie jeho meno.

V. Predmerský zastával rôzne funkcie. Bol predsedom Okresnej odbornej komisie pre mládež vyžadujúcu osobitnú starostlivosť, pracoval tiež ako inštruktor pomocných škôl na Slovensku, tajomník Okresnej starostlivosti o mládež v Trenčíne i vo funkcii člena Zväzu slovenských učiteľov, podpredsedu Zväzu učiteľstva pomocných škôl v ČSR so sídlom v Prahe a predsedu Zväzu učiteľstva pomocných škôl na Slovensku. Bol členom redakcie časopisu Úchylná mládež, predsedom Okresnej odbornej komisie pre mládež vyžadujúcu osobitnú starostlivosť.

V roku 1954 bol úradne preložený na Poverenie školstva do Bratislavy za ústredného školského inšpektora, kde zotrval do roku 1961. V. Predmerský mal na starosti všetky druhy špeciálnych škôl. V roku 1961 odišiel pracovať do Výskumného ústavu pedagogického (VÚP) v Bratislave, kde sa neskôr stal vedúcim oddelenia špeciálnej pedagogiky. V roku 1967 prešiel z oddelenia špeciálnej pedagogiky VÚP v Bratislave na Filozofickú fakultu UK v Bratislave ako vedúci Inštitútu špeciálnej a liečebnej pedagogiky a vedúci Katedry špeciálnej pedagogiky.

Bol členom vedeckej rady Filozofickej fakulty UK a Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie v Bratislave, členom rigoróznej komisie a vedúci sekcie špeciálnej pedagogiky Slovenskej pedagogickej spoločnosti SAV, oponentom rigorózných prác, členom vedeckej rady a členom skúšobnej komisie vedeckých aspirantov na Katedre pedagogickej psychológie FF UK v Bratislave, predsedom Spoločnosti pre špeciálnu a liečebnú výchovu a v roku 1986 sa stal aj členom Vedeckej rady Pedagogickej fakulty UK v Bratislave.

Spolupracoval so zahraničnými odborníkmi a inštitúciami. Svoju rozsiahlu publikačnú činnosť zameral najmä na odbor psychopédie, dejiny špeciálnej pedagogiky a na organizáciu a riadenie špeciálneho školstva na Slovensku. Bol členom redakčnej rady prvého slovenského časopisu z odboru špeciálnej pedagogiky Špeciálna škola, neskôr Otázky defektológie a zodpovedným redaktorom slepekých časopisov Za svetlom a Naše ráno.

Bol nositeľom štátnych vyznamenaní – Zaslúžilý učiteľ (1957), Strieborná medaila Univerzity Komenského za zásluhy o Filozofickú fakultu UK v Bratislave (1979), medaila J. A. Komenského (1982) a mnohých ďalších. Zomrel 5. novembra 1991 v Bratislave. Až do veku 85 rokov sa podieľal aktívne na organizácii rôznych úsekov špeciálneho školstva a vystupoval na vedeckých konferenciách.

Literatúra

Súkromný archív rodiny Predmerskej.

PREDMERSKÝ, M., SRNÁNEK, R., BALÁŽ, J., RUBANINSKÁ, E.,
HRABOVSKÁ, O. 2014. Doc. PhDr. V. Predmerský, CSc. – Významná osobnosť špeciálnej pedagogiky na Slovensku.

Mgr. Sylvia Krištofčáková
Pedagogická fakulta UK v Bratislave
e-mail: sylviajamrich@gmail.com

Doc. Ing. Rudolf Srnánek, CSc.
Správca Pamätnej izby V. Predmerského v Lubine
e-mail: rudolf.srnane@gmail.com

Noví profesori

Prezident SR Andrej Kiska vymenoval 19. novembra 2014 do funkcie 31 nových vysokoškolských profesorov.

doc. Ing. Boris Bielek, PhD.

doc. Ing. Lubomír Čaplovič, PhD.
materiály

doc. MUDr. Štefan Durdík, PhD.
chirurgia

doc. Ing. Gabriel Fedorko, PhD.
logistika

doc. PhDr. Július Fuják, PhD.
estetika

doc. RNDr. Michal Hnatič, DrSc.
fyzika

doc. RNDr. Jaroslav Holomek, CSc.
ochrana osôb a majetku

doc. JUDr. Ján Husár, CSc.
obchodné a finančné právo

doc. RNDr. Peter Chrastina, PhD.
história

doc. RNDr. Michal Jaščur, CSc.
fyzika

doc. RNDr. Danica Kačíková, PhD.
bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci

doc. Ing. Tomáš Klieštík, PhD.
ekonomika a manažment podniku

doc. PhDr. Blanka Kudláčová, PhD.
pedagogika

doc. Ing. Pavol Mach, CSc.
fyzika

doc. RNDr. Monika Martiniaková, PhD.
biológia

doc. Ing. Roman Martoňák, DrSc.
fyzika

doc. RNDr. Milan Mazúr, DrSc.
chemická fyzika

doc. PhDr. Martina Mojtovej, PhD.
sociálna práca

doc. Mgr. Peter Mojžiš, ArtD.
filmové umenie a multimédiá

doc. Ilona Németh, DLA
výtvarné umenie

doc. MVDr. František Novotný, PhD.
veterinárne pôrodníctvo a gynekológia

doc. RNDr. Radoslav Omelka, PhD.
biológia

doc. Mgr. art. Peter Pavlac
divadelné umenie

doc. PaedDr. Silvia Pokrivčáková, PhD.
odborová didaktika

doc. PhDr. Vladimír Rábik, PhD.
slovenské dejiny

doc. Mgr. Darina Smržová
filmové umenie a multimédiá

doc. PhDr. Martin Šmatlák
filmové umenie a multimédiá

doc. MUDr. Danka Švecová, PhD.
dermatovenerológia

doc. MVDr. Alexandra Trbolová, PhD.
*veterinárna chirurgia, ortopédia
a röntgenológia*

doc. RNDr. Mária Vondráková, CSc.
biológia

doc. Ing. Gregor Rozinaj, PhD.
telekomunikácie

Knihy do vašej knižnice

OECD Reviews of Evaluation and Assessment in Education: Slovak Republic 2014

OECD vydalo v novembri 2014 publikáciu *OECD Reviews of Evaluation and Assessment in Education: Slovak Republic 2014*.

Jej obsahom je nezávislá analýza zameraná na zmapovanie hlavných problémov, politických iniciatív, hodnotenie vzdelávania a budúcich výhľadov v oblasti vzdelávania za Slovenskú republiku.

Publikácia je dostupná v anglickom jazyku na adrese:

http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/education/oecd-reviews-of-evaluation-and-assessment-in-education-slovak-republic-2012_9789264117044-en#page1

POKYNY PRE AUTOROV

ACADEMIA uvíta príspevky o ľubovoľnej oblasti vysokoškolského života, ktoré môžu zaujať značnú časť akademickej obce.

Vzhľadom na zvýšený záujem o časopis ACADEMIA zo strany študentov, ako aj širšej odbornej verejnosti, sme sa od roku 2013 rozhodli pre možnosť zverejňovať náš časopis aj v elektronickej (pdf) verzii na webových stránkach centra (www.uips.sk), čím chceme zvýšiť jeho dostupnosť pre ďalších záujemcov. **Autor zaslaním príspevku udeľuje súhlas na zaradenie jeho príspevku do časopisu, vyhotovenie jeho rozmnožením a jeho verejné rozširovanie v papierovej aj elektronickej forme.**

Pri posielaní príspevkov prosíme dodržať nasledujúce pokyny:

- príspevky posielajte vo formáte .doc, .docx alebo .rtf bez zalamovania riadkov a strán. V prípade programu MS Word používajte implicitnú šablónu „normal“. Vybraný text môžete podľa potreby zvýrazniť (podčiarknuť, použiť kurzívu, tučné písmo). **Nepoužívajte** automatické formátovanie, špeciálne fonty, vlastné šablóny a pod.; grafickú úpravu jednotnú pre všetky príspevky urobí redakcia;
- tabuľky a schémy môžete zaradiť priamo do textu; grafy pošlite v samostatnom súbore vo formáte xls/.xlsx (do textu príspevku, na miesto, kde sa má vložiť graf, vložte odkaz);
- citované pramene treba uvádzať v zátvorke s uvedením priezviska autora/autorov a roku vydania knihy alebo článku;
- v odkazoch na literatúru uvádzajte pramene v abecednom poradí. Uveďte iba tie, na ktoré sa odvolávate v texte;
- k rukopisu pripojte abstrakt a kľúčové slová v slovenskom aj v anglickom jazyku;
- na konci príspevku uveďte svoje meno, adresu pracoviska a e-mailovú adresu;
- celkový rozsah príspevku by nemal prekročiť 20 000 znakov (s medzerami).

Príspevky posielajte na e-mailovú adresu: frantisek.blanar@cvtisr.sk.

Na otázky vám odpovieme a námety, pripomienky, návrhy a podobne prijímame na telefónnom čísle 02/692 95 426.